

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๔

งานของสมณะ

การสร้างกินมีทำเลที่ทำงานเป็นประจำทุกสัปดาห์ทุกบุคคล จะอยู่เฉยๆ ไม่ได้ เพราะธาตุขันธ์นี้มันรบกวนวุ่นวายอยู่ตลอดเวลา ทั้งความหิวความกระหาย ทั้งโรคภัยไข้เจ็บมีอยู่เป็นประจำในขันธ์ จะเรียกว่าขันธ์นี้หาความสงบพอตัวไม่ได้ก็ไม่ผิด เพราะขันธ์นี้เกิดขึ้นมาในท่ามกลางแห่งโลก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา จึงต้องมีความบกพร่องต้องการและแปรปรวนภายในตัวอยู่เสมอ โลกจึงต้องทำงานกันไม่ว่าสัตว์ว่าบุคคล ต้องทำงานเพื่อปากเพื่อท้องเพื่อความเป็นอยู่ เพื่อชีวิตรอดไปเป็นวัน ๆ จนถึงอวสานของชีวิตนั้น ๆ โลกจึงเป็นปกติสุขโดยไม่ต้องขวนขวายอะไรไม่ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นโลกจึงมีงานประจำตน นอกจากมีงานประจำตนแล้ว ยังต้องมีสถานที่ทำเลแห่งการทำงานนั้น ๆ

มนุษย์เราอยู่สถานที่ใดก็มีที่ทำงานเป็นของตน และมีโรงงานเป็นที่ผลิตเครื่องอุปโภคต่าง ๆ เพื่อธาตุเพื่อขันธ์ เพื่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั่ว ๆ ไป และงานที่โลกทำนั้น ผลที่ถูกผลิตออกมาเป็นความสำเร็จแก่ความต้องการและธาตุขันธ์ ให้โลกเห็นอยู่อย่างชัดเจน เช่น โรงงานผลิตสิ่งนั้น สิ่งนั้นปรากฏขึ้นมา โรงงานนั้นผลิตสิ่งนั้น สิ่งนั้นปรากฏขึ้นมาจากโรงงานนั้น ๆ นี้เป็นข้อเปรียบเทียบ

ที่นี้ทางพระพุทธศาสนาก็มีงานประจำตน มีความจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการเสวยยารักษาจิตใจของตนให้มีความสงบร่มเย็น ไม่ร้อนเป็นไฟเป็นไฟเพราะขาดธรรมอันเป็นอาหารทางใจ เฉพาะอย่างยิ่งนักบวชย่อมมีโรงงานเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นกิจจะลักษณะ เป็นหลักฐานมั่นคง เป็นกฎเป็นเกณฑ์ยิ่งกว่างานอื่นใดเพศอื่นใด ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงสั่งสอน สถานที่ทำงานและงานอันเป็นความจำเป็นที่จะได้ผลเป็นที่พอใจ และความประสงค์ของผู้ต้องการผลอันเป็นที่พึงหวัง เช่น ทรงสั่งสอนสถานที่ที่อยู่อาศัย ทรงสั่งสอนงานที่ทำไม่ให้ผิดพลาด ทรงสั่งสอนว่าให้แสวงหาอยู่ในสถานที่สงบ เช่น ในป่า ร่มไม้ ชายเขา ตามถ้ำ เงื่อมผา ป่าช้า ป่าช้า อันเป็นที่สงบไม่เป็นที่พลุกพล่านด้วยสิ่งรบกวนต่าง ๆ เพื่องานที่ทำนั้นจะได้เป็นไปเพื่อความราบรื่นดีงามสมความมุ่งหมายไม่ล่าช้าเนิ่นนาน

งานที่ทำก็คือการภาวนา พิจารณาตั้งแต่นั้นสมณะคือความสงบเย็นใจ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สมถธรรม ๔๐ ห้องที่ทรงแสดงไว้ เพื่อความสงบระงับของจิตซึ่งเป็นตัวพุงชานวุ่นวาย ด้วยอำนาจแห่งโรคภายใน ได้แก่กิเลสตัณหาอาสวะเครื่องหมักต้องอยู่

ภายในจิตใจ ให้สงบตัวลงไปด้วยอุบายวิธีแห่งธรรมนั้น ๆ เช่น อานาปานสติ เป็นต้น นี่คือนานขั้นหนึ่งเป็นขั้นเป็นตอนซึ่งพูดในภาคทั่ว ๆ ไป ในขณะที่จะสับงานหรือเปลี่ยนงานในเวลาเช่นนั้นก็มี เช่น วิปัสสนาการพิจารณาแยกแยะอาการของกายส่วนต่าง ๆ ด้วยอุบายของสติปัญญาอันเป็นความฉลาดแหลมคม ให้รู้ตามความเป็นจริงในธาตุในขั้นนี้ทั้งภายนอกภายใน ตลอดสิ่งทั่ว ๆ ไปซึ่งอยู่ในวงแห่งการพิจารณาของปัญญา จะพึงรู้รอบขอบชิดตามกำลังของตน

เฉพาะอย่างยิ่งวัดป่าบ้านตาดก็เปรียบเหมือนกับโรงงานอันหนึ่ง ที่เราทั้งหลายเป็นผู้มุ่งทำงานและผลของงานคืออรรถธรรม ได้มาสู่สถานที่นี้ หัวหน้างานก็ได้แก่ผู้เป็นหัวหน้าวัด ผู้ทำงานเพื่อเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นสารคุณจริง ๆ ก็คือตัวของเราแต่ละองค์ ๆ ที่มาประพฤติปฏิบัติเพื่อกำจัดสิ่งไม่ดีทั้งหลายที่ฝังจมอยู่ภายในใจ วันหนึ่ง ๆ เราทำงานจากอุบายการแนะนำสั่งสอนของหัวหน้างานอย่างไรบ้าง อันนี้เป็นสิ่งที่ควรคิดอย่างยิ่งสำหรับนักบวชเราที่มุ่งหน้ามาศึกษาอบรม

งานทางโลกเขาทุกโรงงาน เมื่อตั้งโรงงานและผลิตงานนั้น ๆ ขึ้นมา ผลของงานย่อมปรากฏขึ้นมาเป็นขั้นเป็นอันอย่างประจักษ์ แต่โรงงานของเราที่เต็มไปด้วยคนงานคือสมณเพศสมณกิจ ทำงานอยู่ภายในวัดนี้ มีผลงานอย่างไรบ้างที่ปรากฏขึ้นมา พอเป็นความอบอุ่นภายในใจ ผลงาน เช่น สมถธรรม คือความสงบเย็นใจเป็นอย่างไรบ้าง วิปัสสนาธรรม คือความรู้แจ้งเป็นลำดับในสภาวะธรรมทั้งหลายด้วยปัญญาของตน ปรากฏขึ้นอย่างไรบ้าง นี่เป็นสิ่งที่เราจะต้องคิดให้ถึงใจทุก ๆ รูปทุก ๆ องค์

สถานที่ทำงานก็คือสถานที่เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา งานก็คือ สมถกิจ วิปัสสนากิจ โลกเขาทำงานเขามีผลของงานปรากฏขึ้นมา นักบวชเราทำงานมีผลปรากฏอย่างไรบ้าง ขอให้พากันคิดอย่างถึงใจ ถ้างานนี้ไม่ปรากฏแก่จิตใจบ้างเลยก็แสดงว่าเราไม่ตั้งใจไปทุกวัน ทำงานไม่เห็นผลมีประโยชน์อะไร ขายหน้าเปล่า ๆ โลกเขาตั้งโรงงานขึ้นมาสิ้นเปลืองเงินไปก็ล้าน แต่ทำงานลงไปไม่เห็นผลของงานเลย ทำไมโรงงานนั้น ๆ จะไม่ล่มจม ต้องล่มจมโดยไม่ต้องสงสัย งานของพระปฏิบัติเราก็ต้องล่มจมแบบเดียวกันนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าใจหายน่าเสียดายยิ่งกว่าสิ่งใดในโลก

ที่นี้ก็เป็นสถานที่อบรมที่เรียกว่าโรงงาน เราทั้งหลายแต่ละท่าน ๆ เป็นผู้มุ่งทำงานในหน้าที่ของพระ มีศาสดาองค์เอกเป็นผู้วางโครงการไว้โดยถูกต้องแม่นยำตั้งธรรมท่านว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง นิยานิกธรรม พร้อมอยู่เสมอที่จะยังผลให้ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามสวากขาตธรรม ได้รับผลเป็นที่พอใจ

งานทั้งสองประเภทคือเหตุ ได้แก่การดำเนิน และผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินของเราในทางสมณกิจสมณธรรมนี้เป็นอย่างไรบ้าง หากยังไม่ปรากฏผลก็แสดงว่า นี่เรา

เริ่มเหลวไหลไปโดยลำดับทุกรูปทุกนาม ดีไม่ดีเหลวไหลจนกระทั่งหัวหน้างานว่าการสั่งสอนธรรมะนั้นเป็นโมฆธรรม หาสาระไม่ได้ หากว่าการสั่งสอนนั้นถูกต้องตามแนวสมถวิปัสสนาเป็นธรรมสาระ ผู้ปฏิบัติตามทำไม่จึงไม่เห็นผล มันต้องสื่อแสดงมาถึงหัวหน้าจนได้ แต่นี้ได้แนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนอย่างเต็มกำลังสติปัญญาความสามารถที่มีอยู่ และด้วยความแน่ใจว่าไม่ผิดจากวิธีการสั่งสอนทุกแง่ทุกมุมทั้งเหตุและผล เพราะได้ดำเนินมาแล้วอย่างโชกโชกไม่สงสัย ทั้งการปฏิบัติก็ได้ตะเกียกตะกายล้มลุกคลุกคลานมาแล้ว ตั้งแต่ภาคปฏิบัติทุกชั้นทั้งถูกทั้งผิด อันเป็นครูเป็นอาจารย์สอนตนทั้งสิ้น

อันดับต่อมาก็ได้มาแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนและประชาชน ตามวิธีที่ตนดำเนินมาแล้ว ผิดหรือถูกประการใดก็ถือเป็นครูเป็นอาจารย์ของตนมาทุกระยะแล้ว จึงนำการปฏิบัติทั้งเหตุและผลนั้นมาสั่งสอนหมู่เพื่อน เพราะฉะนั้นจึงไม่สงสัยทั้งเหตุและผลที่ตนได้ดำเนินมา ด้วยเหตุนี้หมู่เพื่อนควรพิจารณาด้วยดีและมั่นใจในแนวทางที่สั่งสอนว่าจะไม่ทำให้ผิดหวัง ถ้าตั้งใจปฏิบัติตามจริงๆ ไม่เผลอเผลอไปทางอื่น

อย่าสงสัยเรื่องอะไรในโลก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันเต็มไปด้วยป่าช้าความเกิดตาย และเต็มไปด้วยกองทุกข์คลุกเคล้ากันอยู่นี้ ไม่มีอะไรพิเศษนอกเหนือไปจากนี้ มีเฉพาะอมตธรรมที่จะเกิดขึ้นจากผลของงานที่เราปฏิบัติอยู่เวลานี้เป็นสำคัญ ต้องเอาใจงานนี้สำเร็จจนได้แม้ชั้นใดชั้นหนึ่ง ถ้างานนี้ไม่สำเร็จเลยต้องถือว่าเหลวไหลนักปฏิบัติเรา

เราพร้อมทุกสิ่งทุกอย่างแล้วเวลานี้ เพศก็พร้อมคือเป็นวัตถุมสมบัติภายในตัวเรา หากจะวิบัติในตัวเราเวลานี้ก็คือสติวิบัติ ปัญญาวิบัติสำหรับการแก้กิเลสประเภทต่างๆ เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่พ้นได้อบรมให้เกิดให้มีได้ ดัดแปลงได้ ทำให้ฉลาดได้ไม่สุดวิสัย พระพุทธเจ้าจึงสอนให้อบรมให้เห็นผลงานที่ปฏิบัติ การปฏิบัติงานไม่เห็นผลงานเลยเรียกว่าเหลวไหลที่สุด นักบวชเหลวไหลนี้ดูไม่ได้นะ เราแต่ละรายๆ เหลวไหลดูได้อย่างไร ไม่อับอายเจ้าของเธอ และไม่อายศรัทธาผู้สนับสนุนด้วยปัจจัยสี่มาแต่วันเริ่มบวชละเธอ โลกเขายังรู้จักอายกัน เราเป็นพระแท้ๆ ทำไมจะไม่รู้จักอายเขา

เราปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์แท้ๆ ที่ก้าวเข้ามาสู่วงพระศาสนาด้วยความเป็นพระศากยบุตรองค์อาชาไนยผู้ชนะเลิศในไตรภพแท้ๆ ถอยได้อย่างไร หน้าที่การงานของเรานี้เป็นงานที่เลิศประเสริฐตามทางศาสดาโดยแท้แล้ว ทำไมจึงจะกลายเป็นงานเหลวไหล พระเหลวไหล ผลไม่ปรากฏ ชัดกั้นกับธรรมชัดกั้นกับหลักศาสนา นอกจากชัดกับหลักศาสนาแล้ว ยังจะเป็นข้าศึกต่อศาสนาและเป็นข้าศึกต่อเราด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้น จงพากันคิดให้ดี ตีกิเลสให้แตกพ่าย คลายกิเลสให้หลุด ถึงวิมุตติธรรมภายใน

ปัจจุบันชาตินี้ อยู่ล้าหลังเล็กละลายนอยถอยทัพกลับแพ้ว จะแย่งไปตลอดก็กลับไปหาสิ่งประกันตัวไม่ได้

อันใดที่ถือว่าเป็นสิริมงคลแก่เราเวลานี้ ก็คือการดำเนินตามหลักธรรมของศาสนา เอ้า ทำหันกิเลสตัวมหากษ์ลงไป อยู่อย่างแข็งแรง เป็นก็เป็นตายก็ตาย ในโลกนี้มีป่าช้าเต็มไปหมดอย่าว่าแต่เราอย่างเดียวนะ โลกทั้งโลกขึ้นชื่อว่าสัตว์สังขารแล้ว ต้องมีการเกิดการดับการล้มการตายเหมือนกันไม่มีทางสงสัย ไปสถานที่ใดมีแต่ป่าช้าของสัตว์ของบุคคล ก่อนจะตายก็ตื่นตระหนกหวาดกลัว จนกระทั่งไปไม่ได้แล้วค่อยยอมตายนี้ไม่ใช่ของทุกข์บีบบังคับจะเป็นอะไร สงสัยหาอะไรกันอีก

เราสงสัยอะไรในโลกแห่งภะวะที่ครอบงำเรา หรือทอดเราเหมือนกับเนื่อกับปลาอยู่เวลานี้ ด้วยความทุกข์ทรมานต่างๆ เราสงสัยอะไรอยู่อีก ก็มีทางเดียวที่จะกระโดดให้รอดพ้นไปได้จากกองไฟกองไฟคือ ราคคคินา โทสคคินา โมหคคินา เป็นต้น ด้วยการปฏิบัติเพื่อเอาตัวรอดเป็นยอดเรา ยอดธรรมนี้เท่านั้น ซึ่งเป็นทางอันเอกเป็นสถานที่เกษม เป็นธรรมเลิศภายในใจที่พาให้ข้ามพ้นไปได้ ด้วยความปลอดภัยไร้ทุกข์โดยประการทั้งปวง

จะนั่นจงพากันทำให้ถึงใจ ในการประพฤติปฏิบัติอย่าท้อถอยอ่อนแอ นะ ไม่มีผลประโยชน์อะไรเกิดขึ้นจากความท้อถอยอ่อนแอ ความท้อแท้เหลวไหลเลย ผลจะเกิดขึ้นเพราะความขยันหมั่นเพียร ความอุตสาหะพยายามต่างหาก เฉพาะอย่างยิ่งอิทธิบาททั้ง ๔ คือ ฉันทะ พอใจในอรรถในธรรมเพื่อความพ้นทุกข์นี้อย่างเดียวเท่านั้น ไม่พอใจกับสิ่งอื่นใด วิริยะ เพียรเพื่อความพ้นทุกข์ถ่ายเดียว เพราะเราเคยจมอยู่ในทุกข์มานาน ไม่เป็นที่สงสัยและประจักษ์ใจทุกคน จิตตะ มีความรักความใฝ่ใจในงานของตนอยู่เสมอไม่จิตจาง วิมังสา ทำอะไรๆ ให้คิดอ่านไตร่ตรอง อย่าสักแต่ว่าทำให้มีความจงใจคือสติติดแนบไปด้วย ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญเสมอ นี่คืองานเพื่อความหลุดพ้น อิทธิบาททั้ง ๔ อันเป็นแดนสำเร็จนี้ไปได้เลย

จงปลงใจลงในธรรมเหล่านี้ ถ้าอยากหนีทุกข์ไม่จมอยู่กับมันตลอดไปนะ และจงทราบโดยทั่วกันด้วยว่า กิเลสทุกประเภทไม่เคยสอนให้สัตว์โลกเบื่อทุกข์และหนีทุกข์ นอกจากกล่อมให้หลงเพลินลุ่มลุ่มและจมอยู่ในทุกข์ถ่ายเดียว ไม่หยาบขี้เหนียวอะไรมาผลัดเปลี่ยนพอได้หายใจคลายทุกข์บ้างเลย มีธรรมเท่านั้นสอนสัตว์โลกให้เบื่อหน่ายคลายทุกข์ จนบรรลุถึงบรมสุขไม่มีอะไรเป็นคู่แข่งได้

เมื่อทราบตามความจริงนี้แล้ว จงดูใจตัวเองและถามใจตัวเองว่า จะยึดเอากิเลสเป็นศาสนา สรรณ คัจฉามิ หรือจะยึดเอาศาสนาและธรรมเป็น สรรณ คัจฉามิ และถาม

ผลของการยึดมั่นด้วยว่า สัตว์โลกทุกข์เพราะกิเลสหรือทุกข์เพราะธรรมอย่างจริงจัง
อย่าถามเล่นๆ ทำเล่นๆ กิเลสจะหัวเราะเอาจะว่าไม่บอก เพราะเพลงของกิเลสไพเราะ
เพราะพริ้งและอ้อยอิ่งสุดประมาณที่จะตามรู้ทัน ถ้าไม่ใช้วิสัยของธรรมและผู้มีธรรม จะ
ไม่มีวันค้นพบต้นสายปลายเพลงของมันได้เลย ถ้าอยากค้นให้พบเพลงอันอ้อยอิ่ง แต่
แสนจอมปลอมของมัน ก็จงผลิตสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรเข้าให้พอตัว จะต้อง
เจาะร่างยักษ์ร่างผีของมันที่ฝังจมอยู่ในใจชนิดใจหายใจคว่ำ เพราะความเห็นโทษ
ของมันประจักษ์ในวันหนึ่งแน่นอน